

Capitolul I

Explicații preliminare asupra uniunii europene și legea penală română

SUMAR

A. Considerații generale privind organizarea și funcționarea Uniunii Europene:

1. Tratatul privind *Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului* (CECA);
2. Tratatul privind Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEa sau Euratom) și Comunitatea Economică Europeană (CEE sau Piața Comună);
3. *Actul Unic European*;
4. Tratatul de la *Maastricht*;
5. Tratatul de la *Amsterdam*;
6. Tratatul de la *Nisa*;
7. Tratatul de la *Lisabona*;
8. Instituțiile Uniunii Europene:
 - a) Parlamentul European;
 - b) Consiliul European;
 - c) Consiliul;
 - d) Comisia Europeană;
 - e) Curtea de Justiție a Uniunii Europene;
 - f) Banca Centrală Europeană;
 - g) Curtea de Conturi;
9. Cadrul juridic:
 - a) dreptul european originar;
 - b) dreptul european derivat

B. Aspecte speciale privind implicațiile Uniunii Europene în materie penală:

1. Este posibil un drept penal european propriu-zis în prezent?
2. Există o competență penală a Uniunii Europene asupra sistemelor naționale ale statelor membre?

3. Reevaluarea întregii legislații penale române în raport cu politica Uniunii Europene;
4. Influența regulilor europene asupra legilor penale

C. Concluzii

A. Considerații generale privind organizarea și funcționarea Uniunii Europene

1. În doctrina juridică¹ se afirmă, cu drept cuvânt, că Europa a apărut în anul 1950, când Robert Schuman², ministrul francez al afacerilor externe, a prezentat un plan care a condus, pe 18 aprilie 1951, la semnarea, la Paris, a unui tratat instituind *Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului* (CECA³).

¹ G. Antoniu, *Drept penal european*, Ed. Academica, Târgu-Jiu, 2005, p. 42 și urm.; D. Mazilu, *Reforma instituțională realizată prin Tratatul de la Nisa*, în *Revista Studii de Drept Românesc* nr. 1-2/2001, p. 5, la nota de subsol 1.

² Sub acest aspect, în doctrină se afirmă că *planul Schuman* a reprezentat o *etapă esențială* a construcției europene: a marcat debutul apropierei franco-germane, condiție prealabilă pentru întreaga organizare a Europei Occidentale, și a creat prima instituție supranațională europeană – Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului –, care va fi urmată, mai târziu, de aceiași parteneri și în același spirit, de Comunitatea Economică Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice. Mai subliniem faptul că *planul Schuman* se baza pe o serie de principii pe care Europa de azi le trăiește din plin, cum ar fi: punerea în comun a producției a două materii de bază – cărbunele și oțelul; crearea unei piețe comune pentru statele membre; imposibilitatea materială a izbucnirii unui nou război mondial în zonă; construirea comunității ca o solidaritate de fapt, inspirată de un pragmatism prudent; se dă câștig de cauză integrării sectoriale în raport cu cea globală și integrării economice în raport cu cea politică. Vezi autorii: R. Munteanu, *Drept european: evoluție, instituții, ordine juridică*, Ed. Oscar Print, București, 1996, p. 26 și urm.; G. Antoniu, *Drept penal european, op. cit.*, p. 42 și urm.; A. Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, ed. a VI-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2016, *op. cit.*, p. 39 și urm.; G. Antoniu, *Armonizarea legislației penale române cu legislația comunitară*, în *Studii de Drept Românesc* nr. 3-4/2003, Ed. Academiei Române, p. 237 și urm.; D.M. Șandru, *Dreptul Uniunii Europene, jurisprudență și legislație*, Ed. Universitară, București, 2012, p. 16; B. Predescu, *Drept instituțional comunitar*, Ed. Universitaria, Craiova, 1999, p. 11.

³ Amintim că aceasta avea ca organe: Autoritate superioară, Consiliu special de miniștri și Curte de Justiție.

2. Mai târziu, la 25 martie 1957, s-a semnat, la Roma, Tratatul privind *Comunitatea Europeană a Energiei Atomice* (CEEA sau Euratom) și *Comunitatea Economică Europeană* (CEE sau Piața Comună). În preambulul acestui din urmă tratat, țările membre au declarat că sunt hotărâte să stabilească o legătură tot mai strânsă între popoarele europene și să asigure totodată, printr-o acțiune comună, progresul economic și social al țărilor lor, eliminând astfel barierele care împart Europa. De aici, observăm că statele membre și-au propus să creeze o Piață Comună sau Unică, corespunzătoare teritoriilor celor șase state semnatare (Belgia, Franța, Italia, Luxemburg, Olanda, Germania), să instituie o liberă circulație a mărfurilor, ceea ce implică *suprimarea taxelor vamale*, dar și *libera circulație a persoanelor, a serviciilor și a capitalurilor*, totul cu respectarea principiului liberei concurențe¹.

3. O primă modificare a Tratatului *de la Roma s-a produs în anul 1986 (17 și 28 februarie, la Luxemburg și Haga)*, când statele membre ale Comunității Economice Europene au semnat *Actul Unic European* prin care s-au adus unele perfecționări instituționale Tratatului de la Roma, astfel încât să se înlăture toate obstacolele în realizările efective ale unei piețe comune și să se creeze condițiile constituirii Uniunii Europene.

Sub acest aspect, regretatul profesor George Antoniu² a subliniat că Actul Unic European este cel mai important document adoptat după semnarea tratatelor de instituire a comunităților. Autorul arată că tratatul reunește *într-un singur document* (de aici denumirea sa) dispozițiile privind reforma instituțiilor europene și lărgeste domeniul de competență europeană, conținând și reglementări privind cooperarea în domeniul politicii externe.

¹ G. Antoniu, *Dreptul penal și integrarea europeană*, în RDP nr. 3/2011, *op. cit.*, p. 9 și urm.

² R. Munteanu, *op. cit.*, p. 75 și urm.

4. Apoi, la 7 februarie 1992, s-a semnat, la Maastricht, *Tratatul asupra Uniunii Europene* de către miniștrii afacerilor externe și cei ai finanțelor statelor membre ale Comunităților Europene (intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993).

Referindu-se la tratat, unii autorii (Pradel și Corstens¹), arată că acesta în realitate n-a transformat Comunitățile Europene într-o Uniune. Mai mult, autorii citați susțin că *noua uniune nu avea personalitate juridică, nu avea buget și mijloace financiare proprii, ea având numai un caracter politic, constituind o etapă în procesul de integrare europeană* început odată cu constituirea Comunităților Europene.

Cu toate acestea, Tratatul de la Maastricht a modificat multe din dispozițiile tratatelor de bază care instituiau Comunitățile Europene. De pildă, Tratatul a cuprins în final o *declarație privind crearea Uniunii Europene*, precizându-se că Uniunea Europeană este fondată pe Comunitățile Europene, completate prin politicile și formele de cooperare instaurate prin prezentul tratat. Ea are ca misiune să *organizeze într-un mod coerent și solidar relațiile între statele membre și între popoarele lor*.

Pe lângă acestea, autorul George Antoniu² a constatat, cu drept cuvânt, că Tratatul de la Maastricht a avut *trei laturi de bază (trei piloni de susținere)*, și *anume primul privea Comunitățile Europene, al doilea se referea la politica externă și securitatea Comunităților, iar al treilea era Justiția și afacerile interne*.

5. Observăm, de asemenea, că o nouă modificare a Tratatului de la Roma și Maastricht a avut loc prin Tratatul de la *Amsterdam*, semnat la 2 octombrie 1997 și ratificat de toate statele membre³.

Referindu-ne la acesta, constatăm că s-au reprodus unele dispoziții din cuprinsul Tratatului de la Maastricht, cum ar fi art. 29-42.

¹ J. Pradel, G. Corstens, *Droit pénal européen*, Paris, Dalloz, 1999, *op. cit.*, p. 16.

² G. Antoniu, *op. cit.*, p. 43.

³ Pentru detalii, vezi D.M. Șandru, *Dreptul Uniunii Europene, jurisprudență și legislație*, *op. cit.*, p. 20.

6. Apoi, o altă modificare a tratatelor menționate a avut loc prin *Tratatul de la Nisa* (26 februarie 2001), în care se arată că statele membre ale Uniunii Europene au decis să modifice tratatele privind Uniunea Europeană – tratatele care instituie Comunitățile Europene – și alte acte privitoare la acestea¹.

Remarcăm că *Tratatul de la Nisa*, printre altele, modifica art. 31 din *Tratatul de la Amsterdam*, și anume cu privire la *cooperarea judiciară în materie criminală*. Din dispoziția citată, rezultă că această cooperare includea: înlesnirea și accelerarea cooperării între ministerele competente și autoritățile judiciare ale statelor membre (inclusiv prin intermediul *Eurojust*) în privința procedurii executării deciziilor; înlesnirea *extrădării* între statele membre; asigurarea *compatibilității* regulilor aplicabile între statele membre, în măsura necesară perfecționării acestei cooperări; prevenirea conflictelor de jurisdicție între statele membre; *adoptarea de măsuri progresive stabilind reguli minimale privind elementele constitutive ale infracțiunilor și sancțiunilor aplicabile în domeniile crimei organizate, terorismului și traficului ilicit de droguri*.

Pe lângă aceasta, Consiliul (pct. 2 art. 31) încuraja: cooperarea între organele de procuratură, poliție și justiție prin intermediul *Eurojust* și permitea ca *Eurojust* să contribuie la o *mai bună coordonare* între autoritățile naționale ale statelor membre, însărcinate cu urmărirea judiciară; acorda sprijin *Eurojust* pentru investigarea *infracțiunilor grave transfrontaliere, în cazul crimei organizate, ținând seama mai ales de cele duse la bun sfârșit de Europol*; înlesnirea *strânsa cooperare* între *Eurojust* și *Rețeaua Judiciară Europeană*, în special spre a înlesni executarea comisiilor rogatorii și punerea în aplicare a cererilor de extrădare.

¹ Vezi, pe larg, D. Mazilu, *Reforma instituțională realizată prin Tratatul de la Nisa*, în *Revista Studii de Drept Românesc* nr. 1-2/2001, pp. 5-13; M.E. Budău, *Lărgirea Uniunii Europene spre est în viziunea Tratatului de la Nisa*, în *Studii de Drept Românesc* nr. 1-2/2001, Ed. Academiei Române, pp. 31-36.